

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง ประโยชน์จากการท่องเที่ยวมีมากในแง่บุคคลผู้ท่องเที่ยวยอมรับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้พักผ่อนจากงานประจำวัน ไปพบเห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ทั้งยังได้รับความรู้ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น ๆ ในระดับชาติการท่องเที่ยวมีผลดีต่อประเทศ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังอำนวยความสะดวกอีกประการหนึ่ง คือ หนังสือที่กล่าวถึงการเดินทางท่องเที่ยว

หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย มีวิวัฒนาการมาจาก นิราศ บันทึกการเดินทาง ทั่วราชอาณาจักรของเสนาบดี จุดหมายเหตุการณ์เสด็จประพาสที่ต่าง ๆ และพระราชหัตถเลขา เรื่องการเดินทางของพระเจ้าแผ่นดิน โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีงานพระราชนิพนธ์ พระนิพนธ์ของเจ้านายและเสนาบดี ซึ่งกล่าวถึงการท่องเที่ยวเมืองไทยหลายเล่ม เช่น พระราชนิพนธ์ เสด็จประพาสไทรโยค เรื่องเที่ยวทะเลตะวันออก พระนิพนธ์ของกรมพระสมมตอมรินทร์ และเรื่อง ชีวิตชน พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช

เห็นได้ว่าหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยรุ่นแรก ๆ เป็นผลงานของเจ้านายและผู้มีบรรดาศักดิ์ จุดมุ่งหมายในการเขียนก็เพื่อ พรรณนาการเดินทางและบันทึกสิ่งที่พบเห็น เป็นสำคัญ การจัดทำหรือผลิตหนังสือค่านี้อยู่ในวงแคบ หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 หนังสือท่องเที่ยวก็ได้พัฒนาขึ้น มีการจัดทำออกมาในรูปแบบสารคดี บทความ เรื่องสั้น นวนิยาย ตลอดจนแต่งอยู่ตามคอลัมน์ต่าง ๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์

ในวารสาร

ปัจจุบันมีการผลิตหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยอย่างแพร่หลาย สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ใคนำผลงานของนักเขียนเรื่องท่องเที่ยวมาจัดพิมพ์ออกจำหน่ายในชนาครูปเล่ม และเนื้อหาต่าง ๆ กัน หนังสือท่องเที่ยวเหล่านั้น กระจายอยู่ตามห้องสมุดสถาบันและหน่วยงานหลายแห่ง สมควรที่จะรวบรวมบรรณานุกรม และจัดทำสารระสังเขปของหนังสือขึ้น นอกจากนี้การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือประเภทนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเลือกซื้อหนังสือที่เข้าห้องสมุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. รวบรวมบรรณานุกรมและจัดทำสารระสังเขปของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย
2. วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย ว่ามีเนื้อหาทางค่านิยมปริมาณมากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย โดยรวบรวมหนังสือที่มีอยู่ในหอสมุดแห่งชาติ หอสมุดกองการส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หอสมุดประชาชนกรุงเทพมหานคร สำนักงานใหญ่ที่สวนลุมพินี และห้องสมุดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานครอีก 7 แห่ง คือ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร

หนังสือที่นำมาวิเคราะห์มีทั้งหนังสือท่องเที่ยวรุ่นแรก ๆ ใค้แก่บันทึกการเดินทาง จากหมายเหตุ พระราชหัตถเลขาที่ว่าด้วยการท่องเที่ยว และหนังสือท่องเที่ยวรุ่นหลัง ใค้แก่ หนังสือนำเที่ยว หนังสือท่องเที่ยวที่ต่าง ๆ รวม 178 เล่ม ประกอบด้วยหนังสือ

ทองเที่ยวทุกจังหวัด 18 เล่ม หนังสือทองเที่ยวตั้งแต่ 2 จังหวัดขึ้นไป 76 เล่ม หนังสือทองเที่ยวเฉพาะจังหวัดเดียว 71 เล่ม และหนังสือทองเที่ยวเฉพาะสถานที่ 13 เล่ม

วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย

1. ศึกษาหนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อทราบวิวัฒนาการ ความหมาย ขอบเขต ประเภท และประโยชน์ของหนังสือทองเที่ยว
2. รวบรวมหนังสือทองเที่ยวเมืองไทยที่มีอยู่ในห้องสมุดต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น มาจัดทำสารระสังเขป
3. แยกกลุ่มหนังสือซึ่งจัดทำสารระสังเขปแล้วออกตามขอบเขตของเนื้อหา
4. สร้างเกณฑ์เพื่อสำรวจเนื้อหาในหนังสือทองเที่ยว ด้วยวิธีการค้นคว้าจากหนังสือและสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิ
5. สร้างแบบสำรวจเนื้อหา แล้วจึงวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือแต่ละเล่มตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยจะทำให้ทราบรูปลักษณะ และมาตรฐานของหนังสือทองเที่ยวเมืองไทย ซึ่งจะ เป็นแนวทางสำหรับบรรณารักษ์ในการ เลือกซื้อหนังสือประเภทนี้เข้าห้องสมุด
2. ช่วยให้ผู้จัดทำผลิตหนังสือทองเที่ยวเมืองไทยที่มีมาตรฐาน

ความจำกัดของการวิจัย

1. หนังสือที่นำมาวิเคราะห์ เป็นหนังสือสารคดีทองเที่ยวเมืองไทย ซึ่งเขียนเป็นภาษาไทยเท่านั้น ไม่รวมหนังสือนิราศ หนังสือภาษาต่างประเทศ หนังสือแปล และบทความในวารสาร
2. ผู้วิจัยรวบรวมตัวอย่างประชากรจากหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุด 10 แห่ง

ไม่ได้เก็บรวบรวมตัวอย่างประชากรจากร้านจำหน่ายหนังสือ นอกจากนั้นหนังสือที่นำมา
วิเคราะห์เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 หนังสือที่จัดพิมพ์หลังจากนี้ไม่อยู่ใน
ขอบเขตของการวิจัย

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

หนังสือท่องเที่ยว หมายถึง หนังสือที่โฆษะเท็จจริงเกี่ยวกับประเทศ จังหวัด
อำเภอ และสถานที่ต่าง ๆ ในคานภูมิประเทศ คินฟ้าอากาศ จำนวนพลเมือง การประ
กอบอาชีพ ทรัพยากรธรรมชาติ การเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ขนบธรรมเนียม
ประเพณี สถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สถานที่ที่มีความงามทางธรรมชาติ
โบราณวัตถุสถานที่น่าไปเที่ยวชม ทั้งนี้เขียนได้แสดงความรู้สึก ประสบการณ์ และความ
รู้ของเขาลงไว้ในเรื่อง¹

หนังสือท่องเที่ยว 1 เล่ม หมายถึงหนังสือท่องเที่ยว 1 ชื่อเรื่อง ไม่ว่าจะ
มีเล่มเดียวจบ หรือหลายเล่มจบ ก็นับเป็น 1 เล่ม

¹แมนมาส ขวลิขิต และสิรินทร์ ขวงโชติ, คู่มือบรรณารักษศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 2.
(พระนคร: เกษมบรรณกิจ, 2511), หน้า 29.